

УДК 347.998.85(477)

Клочко А.М.,

доктор юридичних наук,

т.в.о. проректора Харківського національного університету внутрішніх справ

**СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ В СИСТЕМІ
ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ**

У статті розглянуто питання сутності та значення профорієнтаційної роботи в системі підготовки кадрів для органів внутрішніх справ України. Автор проаналізував наукові тлумачення терміну професійна орієнтація та запропонував своє розуміння цього терміну. У статті наведені та детально проаналізовані складові системи профорієнтації. Розглянуто завдання та значення профорієнтаційної роботи в системі підготовки кадрів для органів внутрішніх справ України.

Ключові слова: сутність, кадри, система підготовки, профорієнтаційна робота.

Клочко А.М.,

доктор юридических наук,

и.о. проректора Харьковского национального университета внутренних дел

**СУЩНОСТЬ И ЗНАЧЕНИЕ ПРОФОРИЕНТАЦИОННОЙ РАБОТЫ В
СИСТЕМЕ ПОДГОТОВКИ КАДРОВ ДЛЯ ОРГАНОВ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ
УКРАИНЫ**

В статье рассмотрены вопросы сущности и значения профориентационной работы в системе подготовки кадров для органов внутренних дел Украины. Автор проанализировал научные толкования термина профессиональная ориентация и предложил свое понимание этого термина. В статье приведены и подробно проанализированы составляющие системы профориентации. Рассмотрены задачи и значение профориентационной работы в системе подготовки кадров для органов внутренних дел Украины.

Ключевые слова: сущность, кадры, система подготовки, профориентационная работа.

Klochko AM,

doctor of Law,

Acting prorector of Kharkiv National University of Internal Affairs

**NATURE AND SIGNIFICANCE CAREER GUIDANCE IN TRAINING FOR
INTERNAL AFFAIRS OF UKRAINE**

Actuality is that with the executive branch given important organs of internal affairs of Ukraine, this is due to the recent performance of law enforcement functions. Proper and effective their work is the main task of the state. Decisive role in the performance of law-enforcement bodies of their tasks and functions played by staffing qualified and motivated employees. These and other examples, in our view, clearly indicate the important role of training for enforcement bodies of Ukraine for society and the state. With this in mind, takes the essence of relevance and importance of career guidance in training personnel for the internal affairs of Ukraine, which is the main purpose of this article. The continuation of scientific work on the mentioned issues is the article, the novelty of which is the essence and importance of career guidance in training personnel for the internal affairs of Ukraine carried out in the light of administrative law. Thus, to achieve the goal of this paper is planned through the study of

administrative experience in scientific definition of regulatory consolidation and indicated categories, followed by the formulation of their own conclusions.

A large number of professions, lack the necessary knowledge of the content of work in the world of professions, self difficulties each person his personal qualities make the task of choosing the right profession and reasonable construction of his working life for young people very difficult. Studies show that most personal professional plans are not feasible; consequently, there are lack of interest in work, profession change, the loss of faith in themselves.

The article is to determine the nature and value of career guidance in training personnel for the internal affairs of Ukraine. To achieve this goal it is planned to address the following objectives: to determine the range of staffing and analyze their administrative and legal status.

Also conclusions are that the system of vocational training for enforcement bodies of Ukraine - a set of interrelated measures applied relevant entity aimed to help young people in the choice of future profession - police officer, according to their abilities, desires and desired results. It includes professional information, professional consultation, professional selection, professional adaptation.

Keywords: nature, personnel, system training, vocational work.

Актуальність статті. У системі органів виконавчої влади важливе місце відведено органам внутрішніх справ України, це зумовлено виконанням останніми правоохоронної функції. Належна та ефективна їх діяльність є головним завданням держави. Визначальну роль у виконанні органами внутрішніх справ своїх завдань та функцій відіграє кадрове забезпечення кваліфікованими та вмотивованими працівниками. Ці та інші приклади, на наш погляд, яскраво свідчать про важливу роль системи підготовки кадрів для органів внутрішніх справ України для суспільства та держави. З огляду на це, набуває актуальності сутність та значення профорієнтаційної роботи в системі підготовки кадрів для органів внутрішніх справ України, що і є основною метою даної статті.

Стан наукового дослідження. Відзначимо, що на сьогодні в українській правовій науці кадрове забезпечення ОВС України завдяки науковій діяльності В.Б. Авер'янова, М.І. Ануфрієва, О. М. Бандурки, О. О. Бандурки, Ю. П. Битяка, А.Б. Боровського, В.С. Венедіктова, О. В. Джафарової, В.В. Конопльова, А.Т. Комзюка, Н. П. Матюхіної, Р. С. Мельника, А. П. Москаленка, Т. М. Потапенка, В. П. Петкова, Є. С. Романова, О. Н. Роша, В. О. Соболева, І. М. Совгіра, О. Ю. Синявської та ряду інших авторів набули певного наукового з'ясування, проте цей процес ще не можна вважати завершеним.

Метою статті є визначення сутності та значення профорієнтаційної роботи в системі підготовки кадрів для органів внутрішніх справ України. Для досягнення поставленої мети планується вирішити такі **завдання**: визначити коло суб'єктів кадрового забезпечення та проаналізувати їх адміністративно-правовий статус.

Виклад основного матеріалу. Продовженням наукової роботи над зазначеною проблематикою є дана стаття, новизна якої полягає в тому, що сутність та значення профорієнтаційної роботи в системі підготовки кадрів для органів внутрішніх справ України здійснюватиметься через призму адміністративного права. Таким чином, досягти мети даної статті планується через вивчення адміністративного досвіду у сфері наукового визначення та нормативного закріплення вказаних категорій, з подальшим формулюванням власних висновків.

Велика кількість професій і спеціальностей, брак необхідних знань про зміст праці у світі професій, труднощі самооцінки кожною людиною своїх особистих

якостей роблять завдання правильного вибору професії і розумної побудови свого трудового шляху для молоді досить складним. Дослідження показують, що здебільшого особисті професійні плани є недостатньо обґрунтованими; як наслідок, спостерігаються відсутність інтересу до праці, зміна професії, втрата віри у свої сили [1, с. 133].

Проблема виявлення людей, які найбільш відповідають вимогам, що пред'являються тими чи іншими видами праці, є настільки давньою, як і сама праця. Питання професійної придатності логічно та історично пов'язана з розвитком механізму та поняття конкретної праці, оцінка ефективності якої передбачає функціональний аналіз процесу взаємодії речових та особистих елементів виробництва з урахуванням їх індивідуальних характеристик. Досвід використання профорієнтації довів необхідність створення та використання наукових методів вивчення особи людини, насамперед її схильностей та здібностей. Розвиток зацікавленості в праці це явище і процес конкретно-історичний, що визначається соціально-економічними умовами життя, розвитком матеріально-технічної бази трудової діяльності, підвищенням культурно-технічного рівня людей та ін. Проте є цілий ряд психолого-педагогічних передумов та факторів, від яких залежать перетворення праці в першу життєву потребу, участі кожної людини у виконанні цікавої, захоплюючої праці. Саме цьому повинно сприяти вдосконалення роботи щодо професійної орієнтації та профвідбору [2, с. 193].

Значення професійної орієнтації молоді й періодичної профорієнтації людей зрілого віку на етапах професійного шляху визначається її роллю в науково-практичному управлінні соціальними процесами в суспільстві і, зокрема, необхідністю співвідношення і задоволення потреби держави у трудових ресурсах, у підготовці фахівців певного профілю та індивідуальних інтересів, професійної спрямованості, а також здібностей конкретної людини [1, с. 134].

Для більш детального дослідження профорієнтаційної роботи в системі підготовки кадрів для органів внутрішніх справ України, вважаємо за необхідне проаналізувати сутність терміну професійна орієнтація.

Поняття “профорієнтація” нині є поширеним, у вузькому розумінні – це орієнтація на ті або інші професії. Профорієнтацію також розглядають як надання допомоги молодим людям у виборі професії. Крім того, профорієнтацію нерідко розуміють як широку систему заходів, що допомагають людині науково обґрунтовано вибрати професію або систему виховної роботи в цілях розвитку професійної спрямованості, допомоги учням у моменти професійного самовизначення [1, с. 134].

К. Червоненко професійну орієнтацію визначила як систему психолого-педагогічних, медичних, і державних чинників, які допомагають людині науково обґрунтовано обрати професію з урахуванням потреб суспільства, своїх інтересів та здібностей, а також як науково-практичну систему підготовки особистості до свідомого професійного самовизначення [3, с. 162].

На думку І.Ф. Головіної, професійна орієнтація – це цілеспрямована діяльність щодо підготовки молоді до вибору професії відповідно до її особистих схильностей, інтересів, здібностей, водночас, пов'язана із суспільними потребами в кадрах певних професій і різним рівнем кваліфікації. Її також слід розглядати як систему

психолого-педагогічних, організаційних та інших заходів суспільства, відповідних відомств та структур, націлених на оптимізацію процесу працевлаштування молоді відповідно до її бажань, схильностей, умінь, з урахуванням потреб у конкретних спеціалістах. Професійна орієнтація являє собою систему соціально-економічних, психолого-педагогічних та методико-фізіологічних заходів, спрямованих на забезпечення свідомого професійного самовизначення та трудового становлення особистості з урахуванням її можливостей, індивідуальних особливостей і кон'юнктури ринку праці для повноцінної реалізації у професійній діяльності [1, с. 135].

Система професійної орієнтації включає в себе певну кількість елементів та форм діяльності. Згідно з концепцією державної системи професійної орієнтації населення, профорієнтаційна робота має чотири основних напрямки: професійна інформація, професійна консультація, професійний відбір, професійна адаптація.

Кожен з цих напрямів діяльності має конкретну мету. Професійна інформація – це роз'яснення особі поняття та значення трудової діяльності взагалі, ознайомлення з розмаїттям професій та аспектами їх вибору також надання даних про потреби і динаміку ринку праці. Професійна консультація це кваліфіковані рекомендації компетентних осіб в період обрання професії, з урахуванням різноманітних характеристик та врахуванням життєвих ситуацій. Професійний відбір - виявлення здатності людини до певної професійної діяльності. І нарешті, професійна адаптація – це процес пристосування до певного виду професійної діяльності, а також оволодіння спеціальними вміннями та навичками [4, с. 449].

Професійну орієнтацію слід розуміти як комплекс взаємопов'язаних заходів, які спрямовані допомогти молодим людям у виборі майбутньої професії відповідно до своїх здібностей, бажань та бажаних результатів. До її складу входять професійна інформація, професійна консультація, професійний відбір, професійна адаптація.

А.М. Ключко вказує, що сутність кадрового забезпечення органів внутрішніх справ полягає у здійсненні уповноваженими суб'єктами управління процесу заповнення організаційних структур кваліфікованими кадрами, створення сприятливих умов праці для ефективного використання знань, умінь, навичок, досвіду та мотивації до ефективної праці, з урахуванням можливостей для розвитку, підвищення кваліфікації та професійного зростання, яке здійснюється на основі демократичних засад побудови нашої держави та принципу забезпечення прав, свобод та законних інтересів особи. професійний відбір до органів внутрішніх справ як елемент кадрового забезпечення – комплексне дослідження кандидата на службу з метою прогнозування його професійної придатності на основі аналізу наявних ділових, фізичних, психічних та моральних якостей [2, с.195].

У практичній діяльності непоодинокі випадки, коли вже працівник правоохоронних органів, закінчивши навчальний заклад, потрапляє на службу до відповідного підрозділу і тільки тоді починає розуміти всю відповідальність та складність обраної ним професії. Це є наслідком недоліків саме профорієнтаційної діяльності органів внутрішніх справ. Кандидати на службу часом навіть не уявляють, які на них будуть покладені обов'язки та яких обмежень вони будуть дотримуватись у зв'язку з несенням служби. Через це певна кількість молодих фахівців звільняється зі служби вже в перші роки після закінчення навчального закладу [5,

с.176]. Вчений-адміністративіст А.М. Ключко вказує, що чинником недосконалої професійної орієнтації є і те, що постійно фіксуються випадки правопорушень серед працівників ОВС. При належному кадровому забезпеченні їх рівень має бути незначний, адже це повинно бути забезпечено налагодженою системою професійного відбору кадрів та їх належною підготовкою навчанням у ВНЗ підвищенням кваліфікації перекваліфікацією системою службової підготовки [5, с. 176].

Головним завданням профорієнтаційної роботи є сприяння підвищенню ефективності правоохоронної діяльності через поліпшення якості кадрового забезпечення органів внутрішніх справ України у співробітництві з населенням і за його підтримки, що спрямоване на формування у громадян об'єктивного уявлення про службу в органах внутрішніх справ та усвідомленої мотивації до навчання в підрозділах початкової підготовки і вищих навчальних закладах з метою оволодіння певною правоохоронною професією та подальшої служби в системі МВС України [6]. Проте окрім вказаного завдання, слід відзначити й інші :

- підбір та підготовка молодих спеціалістів;
- працевлаштування відповідно до отриманих знань та навичок;
- створення можливостей для професійного розвитку та зростання;
- створення сприятливого психологічного мікро-клімату у підрозділі тощо.

Здійснення професійно-орієнтаційних заходів з певними групами населення з питань служби в органах внутрішніх справ та навчання у вищих навчальних закладах МВС України організується керівниками структурних підрозділів органів внутрішніх справ. Вони проводяться з учнями, студентами, військовослужбовцями, членами молодіжних організацій і спортивних товариств, працівниками підприємств, установ, організацій тощо. Крім того, вони можуть здійснюватися шляхом:

- регулярних виступів у засобах масової інформації працівників органів внутрішніх справ з матеріалами, що пропагують діяльність правоохоронних органів;
- особистих зустрічей і звітів керівників, працівників та ветеранів органів внутрішніх справ перед населенням, трудовими та учбовими колективами [7; 8, с.24-25; 9, с.263].

Висновок. Отже, як загальний висновок слід вказати наступне, профорієнтаційна роботи в системі підготовки кадрів для органів внутрішніх справ України - це комплекс взаємопов'язаних заходів, що застосовуються відповідним суб'єктом, які спрямовані допомогти молодим людям у виборі майбутньої професії – працівника міліції, відповідно до своїх здібностей, бажань та бажаних результатів. До її складу входять професійна інформація, професійна консультація, професійний відбір, професійна адаптація.

Список використаних джерел

1. Головіна І.Ф. Значення та сутність професійно-орієнтаційної роботи з кандидатами на службу до органів внутрішніх справ України / І.Ф. Головіна // Юридична психологія та педагогіка. – 2009. – №2. – С. 133-144
2. Ключко А.М. Кадрове забезпечення органів внутрішніх справ України : монографія / А.М. Ключко. – Х.: Золота миля, 2012. – 492 с.
3. Червоненко К. Профорієнтаційна робота з підлітками як умова їх успішної соціалізації / К. Червоненко, Л. Журавльова // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. – 2013. – №2(11). – С.161-165

4. Кацалап Л.С. Профорієнтаційна робота як важливий напрямок діяльності органів внутрішніх справ / Л.С. Кацалап // Форум права. – 2010. – №4. – С.449-452
5. Ключко А.М. Кадрове забезпечення органів внутрішніх справ України: поняття та основні елементи / А.М. Ключко // Форум право. – 2014. – №4. – С. 175-180
6. Дудка С.В. Професійно-психологічний відбір кандидатів на службу в органи внутрішніх справ [Електронний ресурс] Режим доступу : http://www.mvs.gov.ua/mvs/control/kyiv/uk/publish/printable_article/86178;jsessionid=B57A3AD248F30CD2E4D23FBEB3180C1B
7. Уточнено поняття профорієнтаційної роботи та з'ясовано її значення для органів внутрішніх справ [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://bo0k.net/index.php?p=achapter&bid=11959&chapter=1>.
8. Клімов Г. Л. Професійна орієнтація і методика профорієнтаційної роботи / Г. Л. Клімов, І. О. Седляр, М. С. Янцур. - К.: Право, 1995. – 192 с.
9. Совгір І. М. Щодо визначення змісту професійної орієнтації / І.М. Совгір // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2005 . – № 30. – С.260-265.

References

1. Holovina I.F. Znachennya ta sutnist' profesiyno-oriyentatsiyanoi roboty z kandydatamy na sluzhbu do orhaniv vnutrishnikh sprav Ukrayiny / I.F. Holovina // Yurydychna psykholohiya ta pedahohika. – 2009. – #2. – S. 133-144
2. Klochko A.M. Kadrove zabezpechennya orhaniv vnutrishnikh sprav Ukrayiny : monohrafiya / A.M. Klochko. – Kh.: Zolota mylya, 2012. – 492 s.
3. Chervoneneko K. Proforiyentatsiyna robota z pidlitkamy yak umova yikh uspishnoyi sotsializatsiyi / K. Chervonenko, L. Zhuravl'ova // Naukovyy visnyk Melitopol's'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. – 2013. – #2(11). – S.161-165
4. Katsalap L.S. Proforiyentatsiyna robota yak vazhlyvyi napryamok diyal'nosti orhaniv vnutrishnikh sprav / L.S. Katsalap // Forum prava. – 2010. – #4. – S.449-452
5. Klochko A.M. Kadrove zabezpechennya orhaniv vnutrishnikh sprav Ukrayiny: ponyattya ta osnovni elementy / A.M. Klochko // Forum pravo. – 2014. – #4. – S. 175-180
6. Dudka S.V. Profesiyno-psykholohichnyy vidbir kandydativ na sluzhbu v orhany vnutrishnikh sprav [Elektronnyy resurs] Rezhym dostupu : http://www.mvs.gov.ua/mvs/tontrol/kyiv/uk/publish/printable_artitsle/86178;jsessionid=B57A3AD248F30TsD2E4D23FBEB3180Ts1B
7. Utochneno ponyattya proforiyentatsiyanoi roboty ta z"yasovano yiyi znachennya dlya orhaniv vnutrishnikh sprav [Elektronnyy resurs] Rezhym dostupu : <http://bo0k.net/index.php?p=achapter&bid=11959&chapter=1>.
8. Klimov H. L. Profesiyna oriyentatsiya i metodyka proforiyentatsiyanoi roboty / H. L. Klimov, I. O. Sedlyar, M. S. Yantsur. - K.: Pravo, 1995. – 192 s.
9. Sovhir I. M. Shchodo vyznachennya zmistu profesiynoyi oriyentatsiyi / I.M. Sovhir // Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu vnutrishnikh sprav. – 2005 . – # 30. – S.260-265.

Рецензент: доктор юридичних наук, професор Подоляка А.М.